

Հասմիկ Սեդրակի Մովսեսյան

Կենսաբանության ֆակուլտետ

Եկոլոգիայի և բնության պահպանության ամբիոն
Դոցենտ

45-15
(060) 71-05-15

hasmikmov@ysu.am

Կրթություն

Հաստատություն	Երևանի պետական համալսարան
Ֆակուլտետ	Կենսաբանության
Տարեթիվ	1982 - 1985
Աստիճան/կոչում	Ասպիրանտ

Հաստատություն	Երևանի պետական համալսարան
Ֆակուլտետ	Կենսաբանության/կենսաքիմիայի բաժին
Տարեթիվ	1977 - 1982
Աստիճան/կոչում	Դիպլոմավորված մասնագետ

Գիտական աստիճան/կոչում

Հաստատություն	Երևանի պետական համալսարան
Տարեթիվ	2008
Աստիճան/կոչում	Դոցենտ
Մասնագիտություն	Կենսաբանական գիտություններ

Հաստատություն	Երևանի պետական համալսարան
Տարեթիվ	1990
Աստիճան/կոչում	Գիտությունների թեկնածու
Մասնագիտություն	Կենսաբանական գիտություններ
Գիտական ղեկավար	Դավթյան Մ Ա
Գիտական թեմա	Արգինազի իզոֆերմենտները և պրոլինի կենսասինթեզի պրոցեսը առնետների վերականգնվող լյարդում, K.005.01.08

Լեզուների իմացություն

Հայերեն Ռուսերեն English

Աշխատանքային փորձ

Հաստատություն	Երևանի պետական համալսարան
Ժամանակահատված	2023 - 2024

Պաշտոն	Էկոլոգիայի և բնության պահպանության ամբիոնի վարիչ
Հաստատություն Ժամանակահատված Պաշտոն	Երևանի պետական համալսարան 2008 մինչ օրս Կենսաբանության ֆակուլտետի Էկոլոգիայի և բնության պահպանության ամբիոնի դոցենտ
Հաստատություն Ժամանակահատված Պաշտոն	Երևանի պետական համալսարան 2007 - 2008 ԵՊՀ դասախոսների որակավորման բարձրացման բաժնի վարիչ
Հաստատություն Ժամանակահատված Պաշտոն	Երևանի պետական համալսարան 2002 - 2008 Կենսաբանության ֆակուլտետի Էկոլոգիայի և բնության պահպանության ամբիոնի ասիստենտ
Հաստատություն Ժամանակահատված Պաշտոն	Երևանի պետական համալսարան 2000 - 2002 Կենսաբանության ֆակուլտետի կենսաքիմիայի ամբիոնի ասիստենտ
Հաստատություն Ժամանակահատված Պաշտոն	Երևանի պետական համալսարան 1994 - 2004 Գիտաշխատող
Հաստատություն Ժամանակահատված Պաշտոն	Երևանի պետական համալսարան 1985 - 2000 Կենսաբանության ֆակուլտետի կենսաքիմիայի ամբիոնի ավագ լաբորանտ

Գիտական հետաքրքրություններ

- Շրջակա միջավայրի հետ կապված և մասնագիտական առողջություն, շրջակա միջավայրի քիմիա և թունաբանություն, հողերի Էկոլոգիա, սննդի անվտանգություն

Միջազգային կոնֆերանսների և սեմինարների մասնակցություն

12/09/2023 - 17/09/2023	III International Scientific Conference "Current state of chernozems" Southern Federal University Ռուսաստանի Դաշնություն
08/07/2012 - 12/07/2012	International Conference of Agricultural Engineering CIGR-AgEng CIGR International Commission of Agricultural and Biosystems Engineering Իսպանիա

17/07/2011 - 21/07/2011 4th International Conference “Enzymes in the Environment: Activity, Ecology & Applications”
Justus Liebig University
Գերմանիա

Հրատարակումներ

Հոդված

Chenopodium album L.: a promising NaCl accumulating and tolerant plant for mitigation of salinity stress

Ghazaryan K.A., Margaryan G.H., Minkina T.M., Rajput V.D., Movsesyan H.S.

Revista Brasileira de Botanica 2024 1-20

Հոդված

Advancing Agricultural Resilience in Ararat Plain, Armenia: Utilizing Biogenic Nanoparticles and Biochar under Saline Environments to Optimize Food Security and Foster European Trade

Abhishek Singh, Gohar Margaryan, Anna Harutyunyan, Hasmik S. Movsesyan, Hrant Khachatryan,

Vishnu D. Rajput, Tatiana Minkina, Athanasios Alexiou, Dimitrios Petropoulos, Athanasios Kriemadis,

Hassan El-Ramady, Karen Ghazaryan

Egyptian Journal of Soil Science 2024 459-483

Հոդված

Effects of environmental metal and metalloids pollutants on plants and human health: exploring nano-remediation approach

Priyadarshani Rajput, Abhishek Singh, Shreni Agrawal, Karen Ghazaryan, Vishnu D. Rajput,

Hasmik Movsesyan, Saglara Mandzhieva, Tatiana Minkina, Athanasios Alexiou

Stress Biology 2024 1-25

Հոդված

Nanobiotechnology combined approaches for sustainable agriculture. Chapter 1

Vishnu D. Rajput, Abhishek Singh, Shivani Lalotra, Karen Ghazaryan, Hasmik S. Movsesyan,

Tatiana Minkina, Rahman Mohammad Al-Tawaha, Athanasios T. Alexiou, Priyadarshani Rajput

Sustainable Agriculture: Nanotechnology and Biotechnology for Crop Production and Protection 2024

1-16

Հոդված

Nanoagriculture: Exploring Environmental Impacts and Sustainable Advantages

Omkar Singh, Shivangi Singh, Prabhat Kumar Singh, Vijay Kant Singh, Anand Singh, Sakshi Singh,

Hasmik S. Movsesyan, Tatiana Minkina, Olga Nazarenko, Savr Mandzhiev, Elizaveta Latsynnik

Harnessing NanoOmics and Nanozymes for Sustainable Agriculture 2024 275-296

Հոդված

Nanoparticle-mediated approaches in agriculture addressing abiotic stress from soil to plant cells

Vishnu D. Rajput, Abhishek Singh, Bhavana Tomar, Tatiana Minkina, Hasmik S. Movsesyan,

Mohamed S. Elshikh, Shen-Ming Chena, Rupesh Kumar Singh, Karen Ghazaryan

Nanotechnology Applications and Innovations for Improved Soil Health 2024 72-89

Հոդված

In-depth Exploration of Nanoparticles for Enhanced Nutrient Use Efficiency and Abiotic Stresses Management: Present Insights and Future Horizons

Abhishek Singh, Aishwarya Sharma, Omkar Singh, Vishnu D. Rajput, Hasmik S. Movsesyan, Tatiana Minkina, Athanasios Alexiou, Marios Papadakis, Rupesh Kumar Singh, Sakshi Singh, João Ricardo Sousa, Hassan Ragab El-Ramady, Faisal Zulfiqar, Rahul Kumar, Abdullah Ahmed Al-Ghamdi, Karen Ghazaryan
Plant Stress 2024 1-24

Հոդված

Earthworms As An Emerging Biotechnological Intervention in the Mitigation of Microplastics

Aishwarya Sharma, Shailja Kumar, Abhishek Singh, Ragini Sharma, Vishnu D. Rajput, Hasmik S. Movsesyan, Tatiana Minkina, Rupesh Kumar Singh, Hassan El-Ramady, Karen Ghazaryan
Egyptian Journal of Soil Science 2024 1219-1238

Հոդված

Uncharted risk measures for the management of sustainable mining

Beatriz A. Watts, Valéria C. Palmeira Zago, Lakshmi Gopakumar, Karen Ghazaryan, Hasmik Movsesyan
Integrated Environmental Assessment and Management 2023 949-960

Հոդված

Effects of Sodic Water Irrigation and Neutralizing Amendments on Physiological, Biochemical, and Nutritional Quality Traits of Fodder Sorghum

Hasmik S. Movsesyan, Govind Makarana, Rajender Kumar Yadav, Parvender Sheoran, Rakesh Kumar, Ashwani Kumar, Hardev Ram, Malu Ram Yadav, Dinesh Kumar, Saurabh Kumar, Tatiana Minkina, Saglara S. Mandzhieva, Vishnu D. Rajput
Agronomy 2023 1128 (18 էջ)

Հոդված

Seed Nanoprimering: An Innovative Approach for Upregulating Seed Germination and Plant Growth Under Salinity Stress

Abhishek Singh, Shreni Agrawal, Vishnu D. Rajput, Karen Ghazaryan, Hasmik S. Movsesyan, Tatiana Minkina, Abdel Rahman Mohammad Al Tawaha, Athanasios Alexiou, Badal Singh, Santosh Kumar Gupta
Nanoprimering Approach to Sustainable Agriculture 2023 290-313

Հոդված

Insight into Methanobiology and Role of Emerging Technologies in Methane Management

Abhishek Singh, Karen Ghazaryan, Hasmik S. Movsesyan, Athanasios T. Alexiou, Abdel Rahman Mohammad Al Tawaha, Neha Chakrawarti, Ragini Sharma, Shreni Agrawal, Omkar Singh, Uday Pratap Shahi
Biogeosystem Technique 2023 12-31

Հոդված

Study of tolerance and phytodesalination potential of wheat, oat, emmer, and barley for sustainable saline agriculture

GHAZARYAN, K.A., HARUTYUNYAN, A.S., KHACHATRYAN, H.E., SINGH, A., MINKINA, T.M., RAJPUT, V.D., MOVSESYAN, H.S.

Հոդված

Biogeochemical and microscopic studies of soil and *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. plants affected by coal mine dumps

Karen Ghazaryan, Hasmik Movsesyan, Tatiana Minkina, Grigoriy Fedorenko, Dina Nevidomskaya, Aleksei Fedorenko, Svetlana Sushkova, Saglara Mandzhieva, Victor Chaplygin, Yuri Litvinov, Yuri Popov, Christopher Rensing, Vishnu D. Rajput, Ming H. Wong

Environmental Science and Pollution Research 2023 406-421

Հոդված

Phytoremediation of copper-contaminated soil by *Artemisia absinthium*: comparative effect of chelating agents

Ghazaryan K.A., Movsesyan H.S., Minkina T.M., Nevidomskaya D.G., Rajput V.D.

Environmental Geochemistry and Health 2022 1203-1215

Հոդված

The identification of phytoextraction potential of *Melilotus officinalis* and *Amaranthus retroflexus* growing on copper- and molybdenum-polluted soils

Karen A. Ghazaryan, Hasmik S. Movsesyan, Tatiana M. Minkina, Svetlana N. Sushkova, Vishnu D. Rajput

Environmental Geochemistry and Health 2021 1327-1335

Հոդված

Adaptive potential of *Typha laxmannii* Lepech to a heavy metal contaminated site

Tatiana M. Minkina, Grigoriy M. Fedorenko, Dina G. Nevidomskaya, Yuri A. Fedorov, Tatiana N. Pol'shina,

Aleksei G. Fedorenko, Victor A. Chaplygin, Saglara S. Mandzhieva, Karen A. Ghazaryan,

Hasmik S. Movsesyan, Tara M. Hassan

Plant and Soil 2021 273-287

Հոդված

Influence of soil pollution on the morphology of roots and leaves of *Verbascum thapsus* L

Victor Chaplygin, Natalia Chernikova, Grigorii Fedorenko, Aleksei Fedorenko, Tatiana Minkina,

Dina Nevidomskaya, Saglara Mandzhieva, Karen Ghazaryan, Hasmik Movsesyan, Vladimir Beschetsnikov

Environmental Geochemistry and Health 2021 1-17

Հոդված

ZnO and CuO nanoparticles: a threat to soil organisms, plants, and human health

Vishnu Rajput, Tatiana Minkina, Svetlana Sushkova, Arvind Behal, Alexey Maksimov, Eliza Blicharska,

Karen Ghazaryan, Hasmik Movsesyan, Natalia Barsova

Environmental Geochemistry and Health 2020 147-158

Հոդված

Comparative hydrochemical assessment of groundwater quality from different aquifers for irrigation purposes using IWQI: a case-study from Masis province in Armenia

Karen Ghazaryan, Hasmik Movsesyan, Aram Gevorgyan, Tatiana Minkina, Svetlana Sushkova,

Vishnu Rajput, Saglara Mandzhieva

Groundwater for Sustainable Development 2020 1-21,100459

Հոդված

Soil salinization in the agricultural areas of Armenian semi-arid regions: case study of Masis region

Ghazaryan K.A., Gevorgyan G. A., Movsesyan H.S., Khachatryan H.E.

Proceedings of the YSU B: Chemical and Biological Sciences 2020 159-167

Հոդված

Հողի ֆերմենտային ակտիվության ցուցանիշների կիրառական ասպեկտները
Խաչատրյան Հ.Է., Ղազարյան Կ.Ա., Մովսեսյան Հ.Ս.

Հայաստանի կենսաբանական հանդես 2020 65-71

Հոդված

SOIL MICROBIAL BIOMASS AND ENZYME ACTIVITIES RESPONSE TO COPPER AND MOLYBDENUM POLLUTION IN THE VICINITY OF ZANGEZUR COPPER AND MOLYBDENUM COMBINE, ARMENIA

Ghazaryan K.A., Movsesyan H.S.

Proceedings of the YSU B: Chemical and Biological Sciences 2020 235-245

Հոդված

Study of copper, lead, and zinc speciation in the Haplic Chernozem surrounding coal-fired power plant

Marina Burachevskaya, Tatiana Minkina, Victor Chaplygin, Tatiana Bauer, Victor Chaplygin,

Inna Zamulina, Svetlana Sushkova, Alexey Fedorenko, Karen Ghazaryan, Hasmik Movsesyan,

Denis Makhinya

Applied Geochemistry 2019 102-108

Հոդված

Copper phytoremediation potential of wild plant species growing in the mine polluted areas of Armenia

Ghazaryan Karen, Movsesyan Hasmik, Ghazaryan Naira, Watts Beatriz Amanda

Environmental Pollution 2019 491-501

Հոդված

The role of biochar-microbe interaction in alleviating heavy metal toxicity in *Hordeum vulgare* L. grown in highly polluted soils

Gorovtsov Andrey, Vishnu Rajput, Minkina Tatiana, Mandzhieva Saglara, Sushkova Svetlana,

Kornienko Igor, Tatiana V. Grigoryeva, Chokheli Vasily, Aleshukina Iraida, Zinchenko Vladislav,

Fedorenko Elena, Movsesyan Hasmik

Applied Geochemistry 2019 93-101

Հոդված

Copper phytoextraction and phytostabilization potential of wild plant species growing in the mine polluted areas of Armenia

Karen A. Ghazaryan, Hasmik S. Movsesyan, Hrant E. Khachatryan, Naira P. Ghazaryan,

Tatiana M. Minkina, Svetlana N. Sushkova, Saglara S. Mandzhieva, Vishnu D. Rajput

Geochemistry: Exploration, Environment, Analysis 2019 155-163

Հոդված

THE IMPACT OF ZANGEZUR COPPER AND MOLYBDENUM COMBINE ACTIVITIES ON THE POLLUTION OF AGRICULTURAL LANDS AND CROPS BY TOXIC ELEMENTS

Հոդված

Ֆիտոռեմեդիացիան որպես ծանր մետաղներով հողերի աղտոտվածության նվազեցման կենսատեխնոլոգիա

Խաչատրյան Հ.Է., Ղազարյան Կ.Ա., Մովսեսյան Հ.Ս.

Հայաստանի կենսաբանական հանդես 2019 39-47

Հոդված

Hydrochemical analysis and evaluation of groundwater quality for irrigation in Masis Region, Armenia

Ghazaryan K.A., Movsesyan H.S., Khachatryan H.E., Yezekyan A.S.

Proceedings of the YSU B: Chemical and Biological Sciences 2019 193-199

Հոդված

Effects of zinc-oxide nanoparticles on soil, plants, animals and soil organisms: A review

Ghazaryan K.A., Movsesyan H.S., Rajput V.D., Minkina T.M., Behal A., Sushkova S.N., Mandzhieva S., Singh R., Gorovtsov A., Tsitsuashvili V.S., Purvis W.O.

Environmental Nanotechnology, Monitoring and Management 2018 76-84

<https://www.journals.elsevier.com/environmental-nanotechnology-monitoring-and-m...>

Հոդված

Geochemistry of Potentially Toxic Trace Elements in Soils of Mining Area: A Case Study from Zangezour Copper and Molybdenum Combine, Armenia

Karen A. Ghazaryan, Hasmik S. Movsesyan, Hrant E. Khachatryan, Naira P. Ghazaryan

Bulletin of Environmental Contamination and Toxicology 2018 1-6

Հոդված

Environmental risk assessment of soil pollution by some trace elements around open mine and tailing dump of Akhtala Mining and Processing Enterprise

Ghazaryan K., Movsesyan H., Gevorgyan G., Khachatryan H., Antonyan S., Avetisyan R.

Proceedings of the YSU B: Chemical and Biological Sciences 2018 198-203

Հոդված

POTENTIALLY TOXIC ELEMENTS CONTENT IN SOILS IN THE VICINITY OF SHAMLUGH COPPER MINING AREA (ARMENIA): ECOLOGICAL, AGRICULTURAL AND HEALTH RISK ASSESSMENT

K. A. GHAZARYAN, H. S. MOVSESYAN, G. A. GEVORGYAN

Biological Journal of Armenia 2018 6-11

Հոդված

Human health risk assessment of heavy metal pollution in soils around Kapan mining area, Armenia

Gevorgyan G. A., Ghazaryan K. A., Movsesyan H. S., Zhamharyan H. G.

Electronic Journal of Natural Sciences of NAS RA 2017 29-33

<http://ejns.sci.am>

Հոդված

Copper absorption status of agricultural plant species and their phytoremediation potential

K.A. Ghazaryan, H.S. Movsesyan, H.E. Khachatryan, T.M. Minkina, S.N. Sushkova

Հոդված

Assessment of ecological and agricultural risks of heavy metal pollution of soils in the vicinity of Kapan city, Armenia

Ghazaryan K.A., Movsesyan H. S., Gevorgyan G. A.

Proceedings of the YSU B: Chemical and Biological Sciences 2017 193-197

<http://ysu.am/science/en/1511853083>

Հոդված

Heavy metals in the soils of the mining regions of Kajaran, Armenia: A preliminary definition of contaminated areas

Ghazaryan Karen A., Movsesyan Hasmik S., Ghazaryan Naira P.

Academic Journal of Science 2017 421-429

<http://www.universitypublications.net/ajs/0703/index.html>

Հոդված

Assessment of heavy metal contamination of soils around Agarak (RA) copper-molybdenum mine complex

Ghazaryan K. A., Movsesyan H. S., Ghazaryan N. P., Shalunts Sh. V.

Proceedings of the YSU B: Chemical and Biological Sciences 2016 34-42

<http://www.y-su.am/science/hy/journals>

Հոդված

Application of various methods for evaluation of heavy metal pollution in soils around Agarak copper-molybdenum mine complex, Armenia

K.A. Ghazaryan, H.S. Movsesyan, N.P. Ghazaryan

World Academy of Science, Engineering and Technology. International Journal of Environmental, Chemical, Ecological, Geological and Geophysical Engineering
2016 809-814

<http://waset.org/Publications/?path=Publications>

Հոդված

Ազարակի պղնձամոլիբդենային կոմբինատի շոշակա հողերի միկրոտարրերով աղտոտվածության հետ կապված էկոլոգիական ռիսկերի գնահատումը

Կ.Ա. Ղազարյան, Հ.Ս. Մովսեսյան, Հ.Գ. Ժամհարյան, Ն.Փ. Ղազարյան

Հայաստանի կենսաբանական հանդես 2016 66-75

<http://www.flib.sci.am/eng/Biology/>

Հոդված

Environmental risks of heavy metal pollution of the soils around Kajaran town, Armenia

Gevorgyan G. A., Movsesyan H. S., Grigoryan K. V., Ghazaryan K. A.

Proceedings of the YSU B: Chemical and Biological Sciences 2015 50-55

<http://www.y-su.am/science/hy/journals>

Գիտաժողովի նյութ

Rapid evaluation of heavy metals impact on biochemical activity and microbial size in soils around Zangezur Combine, Armenia

Flavio Fornasier, Karen Ghazaryan, Hasmik Movsesyan, Naira Ghazaryan

---

Գիտաժողովի նյութ

Geochemistry of potentially toxic trace elements in soils of mining area: a case study from Zangezur Copper and Molybdenum Combine, Armenia

Ghazaryan K.A., Movsesyan H.S., Khachatryan H.E., Ghazaryan N.P.

Գիտաժողովի նյութ

Effect of PBO nanoparticle on plant growth

Rajput V.D., Chapligin V.A., Minkina T.M., Sushkova S.N., Mandzhieva S.S., Tsitsuashvili V.S.,

Ղազարյան Կ.Ա., Մոսեսյան Հ.Ս.

Գիտաժողովի նյութ

Copper phytoremediation potential of native plant species growing in the mine polluted areas of south Armenia

Ghazaryan K., Antonyan S., Movsesyan H.

Գիտաժողովի նյութ

Copper phytoremediation potential of wild plant species growing in the mine polluted areas of Armenia

Ghazaryan Karen, Movsesyan Hasmik, Khachatryan Hrant, Antonyan Susanna, Ruzan Avetisyan

---

Գիտաժողովի նյութ

Strength of zinc fixation in soils in the conditions of aerosol contamination

Burachevskaya M., Ghazaryan K., Minkina T., Movsesyan H., Mandzhieva S., Bauer T., Sushkova S.

Գիտաժողովի նյութ

The lead compounds in the soil in conditions of air pollution

Burachevskaya M., Minkina T., Zamulina I., Lobzenko I., Movsesyan A, Ghazaryan K.

Գիտաժողովի նյութ

Фракционное распределение цинка в чернозёмах зоны аэротехногенного загрязнения

Бурачевская М.В., Манджиева С.С., Минкина Т.М., Казарян К.А., Мовсесян А.С., Сушкова С.Н.

Գիտաժողովի նյութ

Pahs bioaccumulation in soil-plant system in artificial contaminated model experience

Sushkova, S., Minkina, T., Deryabkina Turina, I., Antonenko, E., Movsesyan, H.

Գիտաժողովի նյութ

Mechanism of hyperaccumulation of heavy metals by of *Verbascum thapsus* from soil

Chernikova Natalia, Chaplygin Victor, Nevidomskaya Dina, Ghazaryan Karen, Mandzhieva Saglara,

Minkina Tatiana, Movsesyan Hasmik, Glinushkin Alexey, Kalinichenko Valery, Beschetsnikov Vladimir,

Sazonov Ilia

Գիտաժողովի նյութ

Study of soil salinization process in the semi-arid agricultural areas of Masis region, Armenia

Ghazaryan Karen, Movsesyan Hasmik, Khachatryan Hrant
